

УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Концептуальні основи наукового дослідження проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємства базуються на формуванні та ідентифікації об'єкта, суб'єкта, предмета та методів управління.

Об'єктом управління є дебіторська заборгованість, тобто сукупність фінансових ресурсів підприємства, що виведені з господарського обороту підприємства (передані в управління іншим суб'єктам господарювання) для кредитування закупівельної та (або) збутової діяльності підприємства.

Суб'єктами управління дебіторською заборгованістю є фінансові менеджери різних рівнів управлінської діяльності.

Предмет управління дебіторською заборгованістю – це фінансові відносини між суб'єктами господарювання з приводу виникнення та погашення дебіторської заборгованості.

Досягнути поставлену мету підприємство може за допомогою наукових методів управління. В широкому розумінні метод управління дебіторською заборгованістю представляє собою систему теоретико-пізнавальних категорій, базових концепцій, наукового інструментарію та регулятивних принципів управління дебіторською заборгованістю.

У контексті систематизації досліджень вчених-економістів встановлено, що зміст та основну мету управління дебіторською заборгованістю найчастіше пов'язують з максимізацією прибутку підприємства шляхом управління процесами формування та інкасації дебіторської заборгованості [1, с. 246; 2, с. 104].

При цьому в основу управління дебіторською заборгованістю покладено два традиційних підходи [3, с. 352; 4, с. 246]:

1) порівняння додаткового прибутку, пов'язаного з тією чи іншою схемою фінансування, з витратами та втратами, що виникають при зміні політики реалізації продукції;

2) порівняння та оптимізація величини і термінів дебіторської та кредиторської заборгованостей, що проводяться по рівню кредитоспроможності, часу відстрочки платежу, стратегії знижок, доходах та витратах по інкасації.

Герасимчук З. В. вважає, що управління дебіторською заборгованістю повинно бути спрямовано на вирішення наступних основних чотирьох задач [5, с. 125]:

1) мінімізація фінансових ризиків, пов'язаних з можливістю збитків від списання безнадійних боргів;

2) мінімізація втрат від можливого інфляційного знецінення суми заборгованості;

3) мінімізація недоотриманого доходу в зв'язку з неможливістю активного комерційного використання коштів, інвестованих в дебіторську заборгованість;

4) мінімізація фінансових ризиків, пов'язаних з можливим дефіцитом грошових коштів, що знаходяться в розпорядженні підприємства.

Колпакова Г. М. задачами управління дебіторською заборгованістю вважає: сприяння збільшенню обсягу продажу шляхом надання комерційного кредиту; зростання прибутку за рахунок збільшення обсягу продажу, підвищення конкурентоздатності за допомогою відстрочки платежу; визначення ступеню ризику неплатоспроможних покупців; розрахунок прогнозованого розміру резерву сумнівних боргів; надання рекомендацій по роботі з фактично або потенційно неплатоспроможними покупцями [6, с. 7].

На нашу думку, максимізація прибутку є одним із завдань управління дебіторською заборгованістю, яке, поряд з оптимізацією фінансових результатів та покращенням фінансово-майнового стану підприємства, допомагає досягнути основну мету – забезпечення зростання його ринкової вартості.

З огляду на сказане, сутність управління дебіторською заборгованістю доцільно визначати як систему принципів та методів підготовки і реалізації управлінських рішень, що приймаються на різних стадіях формування й погашення дебіторської заборгованості та забезпечують досягнення двох взаємопов'язаних цілей:

1) на корпоративному рівні (в сфері маркетингу) – забезпечення зростання ринкової вартості підприємства шляхом збільшення обсягу реалізації продукції за рахунок зменшення її собівартості та цін реалізації, надання більш сприятливих умов покупцям, зростання конкурентоспроможності продукції підприємства;

2) на функціональному рівні (в сфері фінансового менеджменту) – забезпечення контролю за фінансовими потоками підприємства шляхом оптимізації обсягів та покращення якісних параметрів формування дебіторської заборгованості, забезпечення її своєчасного погашення з мінімальними втратами активів (капіталу) підприємства.

Література

1. Лобанова Е. Н. Финансовый менеджер / Е. Н. Лобанова, М. А. Лимитовский. – М.: ООО Издательско-Консалтинговая Компания «ДеКА», 2001. – 446 с.

2. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій / Л. О. Лігоненко. – К.: КНТЕУ, 2007. – 580 с.

3. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Під ред. проф. Е. С. Шохіна. – М.: ИДФБК. – ПРЕСС, 2004. – 408 с.
4. Данилюк М. О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / М. О. Данилюк, В. І. Савич. – К.: Центр навч. літ-ри, 2004. – 204 с.
5. Герасимчук З. В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / З. В. Герасимчук, І. М. Вахович. – Луцьк: Надстир'я, 2004. – 520 с.
6. Колпакова Г. М. Как управлять дебиторской задолженностью / Г. М. Колпакова. – М.: Современная экономика и право, 2008. – 136 с.

Рихлевич Л. В., ст. гр. ФСГм-11
Спасів Н. Я., к.е.н., доцент

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Дослідження платоспроможності як динамічного поняття обумовило необхідність виокремлення ряду показників, які характеризують різні аспекти фінансово-господарської діяльності підприємств та у сукупності визначають їх платоспроможність.

Так, А. Шеремет та Р. Сайфулін [5, с. 43, с. 75–77] оцінку платоспроможності зводять до ліквідності балансу як одного із блоків показників фінансового стану підприємства. Для цього використовуються три відносні показники ліквідності: коефіцієнт абсолютної ліквідності, що розраховується як відношення грошових коштів та поточних фінансових інвестицій до поточних зобов'язань, коефіцієнт критичної ліквідності (проміжний коефіцієнт покриття) – до чисельника додається сума дебіторської заборгованості, знаменник той же, коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття) – відношення оборотних активів до поточних зобов'язань. В якості додаткової характеристики платоспроможності пропонується розрахунок неплатежів за даними балансу та виявлення їх причин. На нашу думку, обмеження показниками ліквідності балансу не дає можливості охопити всі аспекти формування платоспроможності.

За методикою В. Ковальова оцінка платоспроможності підприємства розглядається як короткостроковий критерій фінансового стану підприємства з точки зору ризику його банкрутства та базується на двухмодульній структурі, включаючи експрес-аналіз та деталізований аналіз на основі таких показників, як розмір власних оборотних коштів, маневреність функціонуючого капіталу, коефіцієнт покриття, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності, частка власних оборотних коштів у покритті запасів, коефіцієнт покриття запасів. Оцінка платоспроможності за цією методикою ґрунтується передовсім на використанні показників ліквідності та зводиться до розрахунку